

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. עשרה תנאים התנה יהושע שיהיו מרעין בחורשין ... דקה בגסה אבל דקה בדקה וגסה בגסה לא וכל שכן גסה בדקה דלא.....2
- ב. ומלקטין עצים משדותיהם ... בהיזמי והיני אבל בשאר עצים לא ... בתלושין לא ... ביבשים לא ובלבד שלא ישרש.....2
- ג. ומלקטין עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן.....3
- ד. תלתן שעלתה עם מיני עשבים אין מחייבין אותו לעקור ... לזרע קשו לה עשבים דמכחשי לה לזירין מעלי לה דכי קיימי ביני עשבים מירכבא ... כאן לאדם כאן לבהמה ... שאריה משארי לאדם לא שאריה משארי לבהמה.....3
- ה. וקוטמין נטיעה בכל מקום חוץ מגרופיות של זית ... ושאר כל האילנות מן אובו של אילן ... מן חדש ... ממקום שאינו רואה את החמה.....6
- ו. ומעין היוצא תחילה בני העיר מסתפקין ממנו.....7
- ז. ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות.....8
- ח. ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה שהיא מלאה כרכום ... לא נצרכה אלא ליטול הימנו צרור.....8
- ט. ואפילו בשבת מר זוטרא חסידא שקיל ומהדר וא"ל לשמעיה (למחר) זיל שירקיה.....8
- י. ומהלכין בשבילי הרשות עד שתדר רביעה שניה ... והאי דידן אפילו טל קשי לה.....9
- יא. ומסלקין לצידי הדרכים מפני יתידות הדרכים.....10
- יב. שתועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שיעלה לעיר או לדרך.....11
- יג. דתניא השבת גופו מניין ת"ל והשבבות דאורייתא הוא.....11
- יד. ומת מצוה קנה מקומו ... המוצא מת מוטל באיסרטיא מפנהו לימין איסרטיא ... במוטל על המיצר מתוך שניתן לפנותו מפנהו לכל מקום שירצה.....14
- טו. מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה.....15
- טז. בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר ... שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ.....15
- יז. תנאי ב"ד הוא שיהא זה יורד לתוך שדה חבירו ... שיהא זה שופך יינו ומציל דובשנו של חבירו ונוטל דמי יינו מתוך דובשנו ... ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של חבירו.....16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף פא.

**א. עשרה תנאים התנה יהושע שיהיו מרעין בחורשין ... דקה
בגסה אבל דקה בדקה וגסה בגסה לא וכל שכן גסה בדקה
דלא**

יש דברים¹ המותרים אף על פי שאינם הפקר, משום תקנת יהושע שנוהגת
אף בחוצה לארץ. שעשרה תנאים התנה יהושע כשהכניס ישראל לארץ,
שיוותרו זה לזה ולא יקפידו, ונוהגין אף בחוצה לארץ במקום שיש לישראל
שדות וכרמים².

ולהלן יבוארו עשרה תנאים³ שהתנה יהושע ובית דינו בשעה שחלק את
הארץ, ואלו הן:

התקנה הראשונה: התנה שמרעין בהמה דקה ביערות שאילנותיהם
גסין, כי היא אינה מזיקה את האילנות, אבל אין מרעין שם בהמה גסה⁴,
ויער שאילניו דקים אין מרעין בו לא גסה ולא דקה אלא מדעת בעליו.

**ב. ומלקטין עצים משדותיהם ... בהיזמי והיגי אבל בשאר
עצים לא ... בתלושין לא ... ביבשים לא ובלבד שלא
ישרש**

התקנה השניה: וכן התנה שיהיה כל אדם מותר ללקט עצים
משדה חבירו, והוא שיהיו עצים פחותים וקרובים להיות קוצים כגון היזמי

¹ טור חו"מ רעד

² לבוש שם וכתב הרמ"א שם, ולא ידעתי למה השמיט המחבר הזה. ואולי משום שאינן שכיחין, שרובם אינן
רק במקום שיש לישראל שדות וכרמים, וזה אינו שכיח בגלות. והרוצה לעמוד על דיניהן יעיין בפנים.

³ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ה הלכה ג

⁴ רש"י. והמאירי הביא שני פירושים: האחד: יער גסה, הוא יער גדול ומסובך עד להרבה, שאין ההיזק ניכר בו
כל כך. השני: יער גסה: אילנותיה גסין, ויער דקה: אילנותיה דקין. וב"שיטה מקובצת" כתב על זה, שרבינו
יהונתן פירש בפירוש ראשון, והרמב"ם בפירוש שני.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

והיגני, וכל שכן קוצים ממש, והוא שיהיו לחים ומחוברין, ובלבד שלא ישרש⁵, אבל התלושין⁶, או אפילו המחוברים והן יבשים, וכן כל שאר עצים בכל ענין אסור.

ג. ומלקטין עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן

התקנה השלישית: וכן התנה⁷ שיהיה כל אדם מותר ללקט עשבים העולין מאליהן, בכל מקום, חוץ משדה תלתן, לפי שהעשבים יפין לתלתן, והוא שזרען לאכול הקנים, או שזרען להאכיל התלתן לבהמה, שאז העשבים יפין לה, אבל אם זרען לזרע, אז העשבים קשין לה, ומותר ללקטן.

ד. תלתן שעלתה עם מיני עשבים אין מחייבין אותו לעקור ... לזרע קשו לה עשבים דמכחשי לה לזירין מעלי לה דכי קיימי ביני עשבים מירכבא ... כאן לאדם כאן לבהמה ... שאריה משארי לאדם לא שאריה משארי לבהמה

הזורע שדהו⁸ מין מן המינין ונתערב בו שלא בכונה מין אחר ולא ידע בו בשעת זריעה כלל, ואח"כ ראה אותו וכשיצמח יראה בו כלאים, אם היה המין האחד אחד מעשרים וארבעה בשדה ממה שזורעין בבית סאה כלומר בשטח של חמישים אמה על חמישים אמה, (שטח של 1,200 מטר לגר"ח נאה, 1,440 מטר לחזו"א) מאותו המין, אם נתערב בסאה של תבואה או

⁵ הרא"ש והטור בנו ז"ל והשמיטו תנאי דאמור בגמ' ובלבד שלא ישרש וכבר תמחו ע"ז הרב בעל פרישה והב"ח ואולי שלא היה כן בגירסא שלהם. אמנם נראה דהרמב"ם כתב שם והוא שיהיו עצים פחותים וקרובים להיות קוצים כגון הזמי והיגני ע"ש. ולכן כיון דלאו קוצים גמורים נינהו אסור לשרש אחריהם, דדלמא ניחא להבעלים שיגדלו שם. משא"כ הרא"ש והטור דנקטי קוצים סתם, משמע דבקוצים גמורים מיירי, לכך השמיטו הקד דלא ישרש. וצ"ע על הטור ברמזים שהשמיט לגמרי תנאי זה, והרא"ש הביאו. שושנת יעקב שם.

⁶ ומדסתמו הרמב"ם והטור ולא כתבו שתלשן בעל הבית וכמו שפירש"י, משמע דתלושין אסור אפילו נתלשו מאליהם. ולכאורה צ"ל שמחוברין לחים שמירחא לתולשם מותר בעל הבית למי שיתלשם אך משנתלשו רוצה הוא בהם להסקה או לבהמתו.

⁷ רמב"ם שם טור שם

⁸ רמב"ם הלכות כלאים פרק ב ז - י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

קטנית לא יזרע עד שימעט⁹, מפני מראית העין, שמא יאמרו כלאים זרע בכוונה¹⁰, בין שהיה המין האחד שצמח תבואה וקטנית בתבואה וקטנית, ואם היה הצומח פחות מיכן אינו צריך למעטו ואף על פי שמנכש ומשקה השדה כולה אין בזה משום מקיים כלאים¹¹.

ואם היה זרעוני גינה¹² שאינן נאכלין כיון שדרך בני אדם להקפיד בזרעוני גינה שלא יהא גדל בין התבואה, משערים אחד מעשרים וארבעה לפי דרך זריעתו בבית סאה, כגון חרדל שנתערב בתבואה, והרי החרדל זורעין ממנו קב¹³ בכל בית סאה, אם נתערב ממנו אחד מעשרים וארבעה מן הקב בסאה של תבואה¹⁴, או של קטנית חייב למעט, וכן אם היה מין זה מזרעוני גינה זורעין ממנו סאתים בכל בית סאה אם נתערב ממנו חצי קב בכל סאה של תבואה או של קטנית ימעט.

במה דברים אמורים בזמן שיש מקום לחשד, אבל בזמן שהדברים מראין שאין זה מדעתו של בעל השדה, אלא מאליהן עלו, אין מחייבין אותו למעט. ויכול להשהותו כמה שירצה, וגם לאכלו אח"כ, שמכיון שהוא לא זרעו, וגם לא ניחא ליה בו אין בו משום כלאים, ומראית עין אין כאן, שהכל יודעים שלא ניחא ליה בו¹⁵.

⁹ מיהו אם כשנזרע הי' פחות מא' מכ"ד ואח"כ נתפשט המין הזה הרבה עד שנעשה א' מכ"ד בשדה אסור. דרך אמונה שם כו

¹⁰ אבל מדינא אין כאן איסור כיון שלא ידע מזה וגם השתא לא ניחא ל' בזה ודוקא בעשבים שדרכן לזרוע דאל"ה ל"ש חשד. חזו"א סי' א' סקט"ו.

¹¹ וכעין זה כ' בחזו"א סי' ב' סקי"א

¹² שם הלכה ד

¹³ וה"ה מין שזורעין ממנו חצי קב או פחות בב"ס משעריין כל אחד בנזרע ממנו וכן אם נזרע ב' קבין או ג' משעריין לעולם זרעוני גינה בדידי'. חזו"א סי' ד' סק"ו ורדב"ז כ' שאין מין בפחות מקב.

¹⁴ שהוא אחד מקמ"ד

¹⁵ ואף על גב שמנכש ומשקה השדה כיון דלא ניחא ל' במינים אלו לא חשיב כלאים ואין בזה משום מקיים כלאים ואף שמינים אלו מקיימין כיוצא בהן כיון דלא ניחא ל' בהם מותר. חזו"א סי' ב' סקי"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כיצד כגון תבואה שעלה בה תלתן¹⁶, שזרעה למאכל אדם שעלו בה מיני עשבים¹⁷ שזה מפסיד הוא את התלתן וכן כל כיוצא בזה, דבר שיגדוע שמפסיד. אבל אם זרעה למאכל בהמה¹⁸ אין העשבים מפסידין אותה, ולכן יש בה משום מראית העין וחייב לעקרה אם יש בה אחד מכ"ד, כנזכר.

ובמה יודע שהתלתן זרועה למאכל אדם, כשהיתה זרועה ערוגות ערוגות ולשדה גבול של גדר סביב¹⁹, וכן מקום הגרנות שעלו בה מינין הרבה²⁰, אין מחייבין אותו לעקור, שהרי הדבר ידוע שאינו רוצה שיצמח צמח במקום הגרנות, ואם הסיר מקצתן בין שעקן עם השרש ובין שקצרן והשאיר השרשים, אומרין לו עקור הכל עם השורש²¹, חוץ ממין אחד, שהרי גילה דעתו²² שרוצה בקיום השאר²³.

י"א²⁴ שגם במאכל אדם, דוקא אם זרעה לזרע, אבל אם זרעה לזירין כלומר לאכל הירק או הקנים, אין העשבים מפסידין אותה, ויש בו משום כלאים, ואפשר בקל להכיר אם זרעה לזרע או לזירין.

הקונה מגוי וכל שכן מישראל שזרע באיסור, שדה זרועה כלאי זרעים, צריך לעקור הכלאים ולהשאיר מין אחד, משום מראית העין, אף על גב שהוא לא זרעה ולא ניחא לי, ויכול למכור בשוק ולאכל מה שמלקט, שאין כלאי זרעים נאסרין²⁵.

¹⁶ וכן ספיקי אסמים. שהוא מין צבע שדרכו לעלות מאליו ומפסיד את התבואה ולכן בודאי לא ניחא לי בו וצ"ל דראוי קצת למאכל אדם או ע"י תיקון וגם דרך לזרעו דאל"ה אין נוהג בו כלאים כלל. דרך אמונה שם לב ¹⁷ ואפי' אם זרע העשבים בכונה ואח"כ עלה התלתן מעצמו כיון דהשתא לא ניחא לי בהעשבים מחמת התלתן שעלה אין בזה משום כלאים. דרך אמונה שם לר' מתוס' והרשב"א ¹⁸ ואם נימא דבמאכל בהמה אין נוהג כלאים מ"מ כאן שראויה גם לאדם אם ירצה בודאי נוהג בו כלאים. שם ס"ק לג

¹⁹ דע"ז מוכח שהוא לאדם דאם הוא למאכל בהמה אין דרך לעשות גדר סביב.

²⁰ לא ניחא לי בעשבים שצריך להיות מקום חלק לדוש בו

²¹ ולא סגי שיקצור

²² ואם עקר קצת מהעשבים הגדולים שלא יפריע לפני הפועלים אין זה נקרא שעקר קצת ואין חייב לעקור כולן. דרך אמונה שם למ' מהתוספתא

²³ שהרי גלי דעת' שאינו מתעצל מלהסירם וא"כ מדהשאיר השאר משמע דניחא לי בזה ואסור ואפי' אם באמת לא ניחא לי אלא מחמת איזה סיבה השאירן מ"מ איכא מראית העין שיאמרו דניחא לי ולכן צריך לעקור כולן ואין מותר לו להשאיר במקום הגרנות אלא מין א'

²⁴ הרמ"ה בשטמ"ק ב"ק פ"א א' וההשלמה שם והטור בחו"מ סי' רע"ד ובמאירי ב"ק הביא ג"כ דעה זו והר"י קורקוס נסתפק אולי גם רבנו ס"ל כן וכלל זה במש"כ וכן כל כיו"ב אבל הגר"א כתב דרבנו פסק כלישנא בתרא וגם בה' נוקי ממון לא הביא רבנו חילוק רק בין מאכל אדם לבהמה.

²⁵ דרך אמונה שם למ' מהירושלמי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ה. וקוטמין נטיעה בכל מקום חוץ מגרופיות של זית ...
ושאר כל האילנות מן אובו של אילן ... מן חדש ...
ממקום שאינו רואה את החמה

התקנה הרביעית: וכן התנה²⁶ יהושע שיהיה אדם קוטם נטיעה מן האילן בכל מקום, ליטע או להרכיב ולא יקפיד בעל האילן, חוץ מגרופיות של זית כלומר מלא²⁷ ב' אגרופין שמניח אדם לאחר שקצץ הזית והן מחליפות ומוציאות בדין, ומשם אין לקטום שמפסיד את הגרופיות. וי"א²⁸ שאפילו זית גדול אין לקטום כלל ענפים ממנו.

ואינו קוטם מן האילנות אלא בזית יותר מאורך גובה ביצה²⁹. וי"א³⁰ שמאותן מגדלין ויוצאין מגוף האילן כשיעור גובה מהקרקע ולמעלה יכול לקטום, ואינו יכול לקטום מן הבדין היוצאין מהזית אלא אם כן יניח כשיעור גובה ביצה למטה סמוך לקרקע. וי"א³¹ שיכול לקטום אף מהענפים הסמוכים לקרקע, אך צריך להניח בכל מקום שקוטם גובה ביצה בהענף עצמו שקוטם סמוך לגידועו מן הזית, כדי שיוכל לחזור ולגדל ענף אחר שם.

²⁶ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ה הלכה ג

²⁷ דעת רש"י

²⁸ בתוס' פירשו בשם הערוך מגרופיים ענפים וענפי הזית קרויים גרופיים כמו יחור בתאנה וכו' עכ"ד וכ"כ רשב"ם בבתרא דף פ'

²⁹ דעתו מבואר שהוא מפרש ז"ל דמ"ש וקוטמין נטיעה פירש רבי תנחום דשיעור מה שקוטמין היינו בזית כביצה ולא קוטמין יותר מכביצה ודלא כפרש"י ז"ל דכתב דשיעור הביצה היינו דצריך להניח מן הזית מלמטה סמוך לנזע. הלכה למשה שם והוא כדעת הר"ב הערוך כמ"ש התורת חיים

³⁰ דעת ר"שי והרא"ש

³¹ , הרמ"ה, ונמוק"י לדעת הב"ה, ומהריקא"ש וביאור כל השיטות עיין בהלכה למשה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

בקנים ובגפנים קוטם מן הפקק כלומר הקשר העליון ולמעלה³² שכן דרך אילנות להיות בהן בליטות בליטות כמו קשרים. ולא יקטום³³ מגוף האילן כלל אלא רק מן הענפים מן הפקק ולמעלה.

ובשאר האילן מחובו של אילן כלומר מקום שיש שם ענפים הרבה, לא מחודו מהענף האמצעי, וי"א³⁴ מאובו כלומר מענפים הרכים והדקים ולא מחודו מענפים הגדולים והגסים כאילן גמור ולפיכך יד התקנה³⁵ על התחתונה ולא יקטום אלא מן הענפים הדקים וממקום שיש שם הרבה ענפים אבל לא מהענפים שנתקשו כבר ולא מגזע האמצעי שבראש האילן שבאמצעותו.

וכשהתיר לקטום בכל העצים לא התיר אלא מחדש שאינו עושה פירות, כלומר מבר שגדל ונתוסף בשנה זו שעדיין אין עושה פרי אבל לא מישה שעושה פירות, ואינו קוטם אלא ממקום שאינו רואה פני חמה כלומר ממרכז העץ ולא ממקום שרואה את החמה דהיינו סביבות צדדין מבחוץ שהוא עיקר האילן שהחמה מבשלת שם את הפרי וממתיקו.

דף פא:

ו. ומעין היוצא תחילה בני העיר מסתפקין ממנו

התקנה החמישית: וכן התנה שהמעין היוצא בתחילה, וכל שכן מעיינות הישנים שהיו מעולם, אף על פי שיוצא ברשות אחד בני אותה העיר שיצא בגבולם מסתפקין ממנו, אף על פי שאין עיקרו בחלקם, ואין לאחרים להסתפק עמהם ממנו. וי"א³⁶ שדוקא יוצא חוץ לרשותו אבל אם נובע שם

³² לרש"י לדעת הר"י בעל הטורים ז"ל רשאי לקטום מהענפים הגדלים למעלה מהקשר התחתון ולתוס' ז"ל דוקא מהפקק העליון ולמעלה מותר ולהרמ"ה הא דמותר מהקשר ולמעלה היינו מהעיקר הענף ולא כרש"י ז"ל שסובר דמותר לקטום מהקשר ולמעלה של גוף האילן כל הבד אבל מגוף האילן לכו"ע אינו יכול לקטום כלל. הלכה למשה שם.

³³ רמ"ה ז"ל וכן סתם מהריקא"ש ז"ל שם סוף סי' רע"ג ומגוף האילן לא יקטום כלל אפילו לרש"י ז"ל כמ"ש הרב בעל פרישה ז"ל דלמה יתירו לו לקטום עצו של חבירו לחינם שלא לצורך כלומר ולא התירו אלא כדי לנטוע או להרכיב במקום אחר דבבד אחד סגי.

³⁴ שני הפירושים מובאים ברש"י והפירוש הראשון כאן כתבו הרמב"ם שם

³⁵ טור רעד והחמיר שני הפירושים כמ"ש בלח"מ שם

³⁶ תוס' ד"ה מעיין וכ"כ רבינו ירוחם ז"ל נתיב ל"א סוף ח"ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואינו יוצא החוצה אין לשאר בני העיר רשות בו ואפי' יוצא החוצה דוקא ביוצא מאליו בני העיר מסתפקין ממנו, אבל אם טרח בו וחפרו הרי הוא שלו ואין לבני העיר חלק בו.

ז. ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה אבל צד הוא ברשתות ובמכמורות

התקנה הששית: וכן התנה שיהיה כל אדם מותר לצוד דגים מים טבריה והוא שיצוד בחכה ברשתות ומכמורות³⁷ בלבד, אבל לא יפרוש קלע ויעמיד ספינה שם אלא בני השבט שהגיע אותו הים בחלקם. וי"א³⁸ שאפילו בני אותו שבט אינם רשאים, אלא שהם רשאים לצוד ברשתות ומכמורות והשאר בחכה בלבד.

ח. ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה שהיא מלאה כרכום ... לא נצרכה אלא ליטול הימנו צרור

התקנה השביעית: וכן התנה שכל אדם שצריך לנקביו, מסתלק מן הדרך ונכנס אחורי הגדר שפגע בו ונפנה שם ואפילו בשדה מלאה כרכום ונוטל משם צרור ואף על פי שפורץ את הגדר, ומקנח³⁹.

ט. ואפילו בשבת מר זוטרא חסידא שקיל ומהדר וא"ל לשמעיה (למחר) זיל שירקיה

³⁷ הרמב"ם שם, והנה הרב סובר שדין חכה ורשתות הכל אחד מ"מ שם

³⁸ מובא במ"מ שם

³⁹ כתב מהרש"ל ז"ל שא"צ אח"כ לתקן או לשלם ההיזק רק במידת חסידות והוא מ"ש התם בתלמודא דמר זוטרא חסידא שקיל ומהדר וא"ל לשמעיה למחר זיל שירקיה פרש"י ז"ל טחהו בטיט וחבריהו יפה והוא הוה עבד כן ממידת חסידות דחסידא הוה אבל לא משום דדינא הכי כמו שסיים מהרש"ל שם ונראה דאפי' לקח צרור גדול או שהגדר דק הוא ונמצא כשנוטל צרור אז יהיה אח"כ נקב פטור כמ"ש מהרש"ל ז"ל שם. הלכה למשה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר במסכת שבת דף פא: שכל העוקר דבר מגידולו חייב משום קוצר התולש מהן בשבת חייב שזהו מקום גדול. לפיכך צרור – אבן, או רגב אדמה, על אף שמנותק מהאדמה וגדלים עליו עשבים, ועשבים שצמחו על גבי חבית, התולש ממנו את העשבים חייב משום קוצר, וגם אם אינו תולש את העשבים אם מגביה את הצרור כולו ומניחו על גבי מקום שמפסיק את יניקתו מן הארץ, חייב משום תולש. ואם היה מונח על גבי מקום שאינו יונק מהאדמה והניחו על גבי האדמה, חייב משום זורע כמו שהתבאר שם בדף צה. לגבי עציץ. ואסור מדרבנן להגביה מהאדמה צרור זה, אפילו אם אין מפסיק את יניקתו, מכיון שנראה כתולש.

הנמצא בשטח⁴⁰ בשבת ואין לו במה לקנח את עצמו מלבד בצרור – אבן וכדומה שעלו בו עשבים, מותר לקנח בו שעל אף שבהגבהת הצרור נראה כאילו תולש העשבים שעליו מן האדמה משום כבוד הבריות לא גזרו. ואין חוששים שמא יתלשו העשבים שעליו ויעבור על מלאכת קוצר בשבת, מכיון שאינו ודאי וגם אינו מתכוין מותר. ובלבד שיחזירנהו על גבי קרקע ולא על גבי עצים ואבנים שעי"ז מפסיק יניקתו וכן אם נטלו מעל גבי עצים ואבנים או מעל גבי הגדר אסור להניחו על גבי קרקע.

י. ומהלכין בשבילי הרשות עד שתד רביעה שניה ... והאי דידן אפילו טל קשי לה

כבר התבאר במסכת תענית דף ו: שיש דברים⁴¹ המותרים אף על פי שאינם הפקר, משום תקנת יהושע שנוהגת אף בחוצה לארץ. שעשרה תנאים התנה יהושע כשהכניס ישראל לארץ, שיוותרו זה לזה ולא יקפידו, ונוהגין אף בחוצה לארץ במקום שיש לישראל שדות וכרמים⁴². ומהם – שלאחר שנקצרה התבואה, הולכים בשביל שעל פני השדות עד שבעה עשר במרחשון, שהוא זמן רביעה שנייה, ומשם ואילך אינו רשאי ליכנס בשדות

⁴⁰ שו"ע ונו"כ או"ח שיב ג

⁴¹ טור חו"מ רעד

⁴² לבוש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שדריסת הרגל קשה להן. ובבבב⁴³ משירד הטל אסור להלך בשבילין שיש להן בעלים⁴⁴.

שגשמי היורה מתחלקים לשלוש עונות גשמים, שכל אחת מהן קרויה "רביעה", מלשון רביצה והפראה, שכן הגשמים רובצים על הקרקע ומפרים אותה⁴⁵. שלוש עונות הגשמים הן: "רביעה בכירה", הנקראת גם "רביעה ראשונה", ו"א"א⁴⁶ בשבעה במרחשון ו"א"א⁴⁷ בשבעה עשר במרחשון, "רביעה בינונית", הנקראת גם "רביעה שנייה", שזמנה ו"א"א⁴⁸ בשבעה עשר במרחשון, ו"א"א⁴⁹ בעשרים ושלושה במרחשון, "רביעה אפילה", הנקראת גם "רביעה שלישית", שזמנה בראש חודש כסלו. ולהלן יבואר לאיזה הלכות מתייחסים זמנים אלו.

יא. ומסלקין לצדי הדרכים מפני יתירות הדרכים

התקנה השמינית: וכן התנה⁵⁰ שבזמן שירבה המיט בדרכי הרבים⁵¹, או נקיעי מים, יש לעוברי דרכים להסתלק לצדי הדרכים, ומהלכין שם אף על פי שהן מהלכין בדרך שיש לה בעלים. ויש מתירים⁵² גם בזמן שהתבואה

⁴³ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ה הלכה ו

⁴⁴ כן פסק הרא"ש ז"ל והביאו בנו גם כן בקיצור פסקיו ואילו בספר הטור לא הזכירו ולא הרגישו עליו האחרונים ז"ל ולא ידעתי למה דהדין נראה מוסכם באין חולק וכן פסק מהרש"ל ז"ל וסיים ז"ל ומכאן מוכח דה"ה בכל מקום שיש קרקע לישראל יכול לכנוס בה כפי השיעור שיהיה קשה לה דריסת הרגל לזרעים כמו שקשה דריסת הרגל לקרקע אר"י אחר רביעה שנייה ומי שלא יוכל לשער מסתמא דוקא עד רביע שנייה יכול להכנס בתנאי יהושע עכ"ל. הלכה למשה שם.

⁴⁵ ט"ז יו"ד רכת יב

⁴⁶ הרא"ש והטור יו"ד רכ מובא בש"ך שם לא

⁴⁷ הרמב"ם והשו"ע שם יח והמחבר והרב השמיטו דעת הרא"ש והטור משום שתמה בב"י היאך פסקו כר' יודא לגבי ר' יוסי אבל באמת תמהני על תמיהתו שהרי מביאר בש"ס בנדרים (דף ס"ג ע"א) למאי נ"מ לשאלה ולנדרים ולתענית ובשאלה קי"ל שהוא בשבעה במרחשון וכמ"ש הט"ז בא"ח ריש סי' קי"ז והוא מוסכם מכל הפוסקים ואדרבה על הרמב"ם יש לתמוה שבפ"ב מהל' תפלה פסק דשואלין ב' במרחשון והיינו כר' יודא וכאן פסק דרביעה ראשונה היא ב"ז במרחשון וכן על המחבר אלא שיש ליישב בדוחק וצ"ע. ש"ך שם

⁴⁸ הרא"ש והטור הנ"ל

⁴⁹ הרמב"ם והמחבר הנ"ל

⁵⁰ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ה הלכה ג

⁵¹ הוא פירוש יתירות הדרכים האמורים בגמרא.

⁵² רש"י ז"ל פי' ומסתלקין לצדי הדרכים בכל עת ואפי' בזמן שהתבואה בשדות הפקיר לכל אדם להסתלק מן הדרך מפני היתדות ולהכנס בגבול שדה חברו ולילך על המצר אצל הדרך מפני יתדות בימות החמה יבש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

בשדות להסתלק מן הדרך מפני השוחות שנגרמו מהתייבשות המים בדרך ולהכנס בגבול שדה חברו ולילך על המצר אצל הדרך בימות החמה.

יב. שתועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שיעלה לעיר או לדרך

התקנה התשיעית: וכן התנה שכל התועה בין הכרמים וכיוצא בהו מפסג כלומר כורת הזמורות ויוצא, ועולה מפסג ויורד עד שיצא לדרך⁵³.

יג. דתניא השבת גופו מניין ת"ל והשבותו דאורייתא הוא

נאמר בפרשת קדושים (ויקרא יט פסוק טז) לא תעמד על דם רעך הוזהרנו בזה מהתרשל בהצלת נפש אחד מישראל כשנראהו בסכנת המות⁵⁴, או ההפסד ויהיה לנו יכולת להצילו⁵⁵. לפיכך הרואה⁵⁶ את חברו טובע בים, או לסטים באים עליו, או חיה רעה באה עליו, ויכול להצילו הוא בעצמו חייב להצילו⁵⁷. ואם אינו יכול להצילו בגופו חייב להצילו בממונו דהיינו שישכור אחרים להציל.

וכן אם שמע עובדי כוכבים או מוסרים מחשבים עליו רעה, או טומנים לו פח חייב לגלות אוזן חברו ולהודיעו, או שידע בעובד כוכבים או באנס

המיט ונעשה כיתדות מקום דריסת האדם והבהמה שדרסו שם בימות החורף ונעשו כשחיתות עכ"ל וכן פסק הנמוק⁵⁸ ומהרש"ל והנה הם ז"ל הוסיפו לומר דיוכל ליכנס בגבול שדה חברו אפי' בזמן שהתבואה בשדות יוכל לילך על המיצר וכ"כ הר"י בעה"ט ז"ל ומסתלקין לצדידי הדרכים מפני היתדות אפי' בשדה זרועה עכ"ל⁵³ ובטור כתב משלם לו הפסדו וכו' ולכאורה דבריו תמוהים מנין לו הא דמשלם לו הפסדו ואם איתא להא לא לישתמיט שום אחד מהפוסקים להשמיענו אם לא שהיה לו הדבר בפשוט דודאי דלא תיקן יהושע שיעשו לאדם הפסד כזה ולא היתה תנאו אלא לתיקון העולם וכן מצאנו עוד שם בגמ' במימרת ר' ישמעאל בנו של ר"י בן קרח דקוצץ שוכו של חברו להציל נחילו ונותן לו דמי שוכו ופסקו הטור לקמן⁵⁴ במנחת חנוך מצוה רל"ט כתב שגם אבידת נפש חברו בכלל המצוה, שאם רואהו עובר עבירה, חוץ ממצות תוכחה, יש בו משום והשבות לו להחזירו בתשובה. וכעין זה כתב הגר"פ בביאור לסה"מ לרס"ג עשה כח.

⁵⁵ לשון הרמב"ם ל"ת רצו

⁵⁶ שו"ע ונו"כ תכו א

⁵⁷ "היכי דמי חסיד שומה כגון דקא טבעה איתתא בנהרא ואמר לאו אורח ארעא לאיסתכולי בה ואצולה או שראה תינוק מבעבע בנהר ואמר לכשאחלוץ תפילין אצילנו, ועם כשהוא חולץ תפיליו הוציא זה את נפשו" (סוטה דף כא ע"ב ירושלמי סוטה פ"ג ה"ד)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שהוא בא על חבירו, ויכול לפייסו בגלל חבירו ולהסיר מה שבלבו חייב לפייסו, וכל שלא הציל בגופו או בממונו או שלא גילה או פייס וכיוצא בדברים אלו, עובר על לא לא תעמוד על דם רעך⁵⁸.

מלבד הלאו יש גם חיוב עשה להציל את חברו מסכנת מיתה, שנאמר בהשבת אבדה (דברים כב פסוק ב) וְהִשְׁבֹּתוּ לֹאֲדֹנָיו⁵⁹ היינו אבדת גופו⁶⁰.

חייב הרופא⁶¹ משום עשה ולא זו לרפאות את החולה, כשרואה אותו מסוכן ויכול להצילו, בגופו או בממונו או בחכמתו, בין בחולי הבא בידי אדם בין בבא בידי שמים, ואם מנע עצמו הרי זה שופך דמים.

ואסור לרופא ליטול⁶² שכר ריפוי שהרי היא מצוה עלינו⁶³, אבל מותר לו ליטול שכר בטלה וטרחא, והמתרפא חייב לשלם מה שקצב לשלם לרופא.

ישראל שהמיר⁶⁴ לעבודה זרה ואפילו לתיאבון⁶⁵ או העושה עבירות להכעיס, אפילו אבל נבילה או לבש שעטנז להכעיס, ואפילו פעם אחת וכגון שהי לפניו איסור והיתר שוין בטעמן והניח ההיתר ואכל האיסור להכעיס ואפיקורס מישראל והם הכופרים

⁵⁸ עיין מנחת חינוך מצוה רצו אות כח שכתב שהמוסר נפש מישראל במקום שצויה המלך למסור ואם לאו ייהרגו כולם אינו חייב מיתה רק עובר על לא תעמוד על דם רעך

⁵⁹ כתב בערוה"ש שעובר על לא תוכל להתעלם והשב תשיבם, וכן נראה מסקנת המנחת חנוך (מצוה תקלט), ובשו"ת בית יצחק הנ"ל הוכיח כן מגמרא.

⁶⁰ אמנם מצד העשה של והשבותו לו אינו מחוייב על הצלה על ידי אחרים בהוצאת ממונו על זה, שכשם שמצות השבת אבדת ממונו היא בטורח בלבד בלא הוצאת ממון, כך מצות השבת אבדת הגוף והצלתו אינה אלא בטורח בלבד (שו"ע הרב חו"מ הל' נזקי הגוף סעי' ח) אמנם דעת המנ"ח מצוה רלז אות א שאחר שגילתה תורה שבלא תעמוד נכלל גם חיוב לשכור להציל א"כ גם בעשה נכלל חיוב זה

⁶¹ תוס' הרא"ש ברכות ס ע"א בשם הר"י מאורליינש רמ"א יו"ד שלו סעי' ג רמב"ן בתורת האדם שער הסכנה

⁶² רמב"ן שם, טוש"ע יו"ד שלו סעי' ג ושו"ך שם ס"ק ז ושער המשפט סי' ט ס"ק ב

⁶³ אמנם בתוס' הרא"ש שם כתב וז"ל "הקשה הר"י יעקב מאורליינש פשיטא למה לא ירפאו הרופאים הא כתיב והשבות לו ודרשינן זהו השבת גופו וכתוב לא תעמוד על דם רעך, ותירץ שניתן רשות לרפואת בשכר דסד"א שחייב לעשות בחנם ממעמא דפרישית, ולי נראה דהולאים הבאים מחמת אדם דין הוא שירפאם אבל חולאים הבאים מעצמן אי לא קרא הוה אמינא שאין לרפאותם שנראה כמבטל גזרת המלך" והרמב"ן שאסר לשיטתו שביאר ניתנה רשות לרופאים וכו' כפי' התוס' הרא"ש

⁶⁴ שו"ע חו"מ תכה סעי' ה ושו"ע הרב שם סעי' י, ועיין פתחי חושן חלקו פרק יב

⁶⁵ אמנם אם היה אנוס ולא יכל לברוח אין לו דין זה (שו"ע הרב שם)

תרימות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

בתורה ובנבואה, מישראל, מצוה להרגן אם יש בידו כח להרגן בפרהסיא, הורג. ואם לאו, יבא עליהם בעלילות עד שיסבב הריגתן⁶⁶.

וכן המוסר⁶⁷ אפילו ממון קל של ישראל ביד נכרים שלא כדין אם הוחזק בזה ג' פעמים דינו כמומר הנ"ל.

במה דברים אמורים⁶⁸, בישראל בעל עבירות והוא עומד ברשעו ושונה בו תמיד, אבל ישראל בעל עבירות שאינו עומד ברשעו תמיד, אלא עושה עבירות להנאת עצמו, כגון אוכל נבילות לתיאבון⁶⁹, ו"א שמצוה להצילו ואסור לעמוד על דמו ככל אדם כשר בישראל כיון שנקרא רעך. וי"א שאע"ג שחייב להצילו היינו דווקא בטירחא בגופו⁷⁰, אבל אין חייב להוציא מממונו בהצלתו, שכיון שהוא מומר לדבר אחד מן התורה אינו בכלל דם רעך.

ובזמן הזה שרבו⁷¹ הפוקרים בדת ובעוונותינו הרבים ירדנו פלאים ורוב המכונים ישראל אינם שומרי תורה ומצוות רח"ל, רובם נידחים מרוח היהדות מילדותם ואפילו באותם שגדלו ברוח היהדות מ"מ כמעט שאין שייך בזמננו מצות תוכחה כדין, שכמעט כולם נדחו ע"י הרחוב הקלוקל ולא הוכיחום בדרך המתקבל דהיינו לדבר בלשון רכה ולהבין עומק צרת נפשם, ולכן אין דין רשע ומומר לקולא ואין לשנאתם כלל אלא רק לשנוא מעשיהם ולהרחיק אנשים כדי לא ילמדו ממעשיהם, ואותם עצמם אדרבא צריך לאוהבם אהבה גמורה לקרבם ככל האפשר בדרכי נעם וחסד לדת האמת ולעבודת הבורא יתברך. וממילא מחויבים אנו להצילם ככל אחד כשר מישראל.

⁶⁶ כיצד, ראה אחד מהם שנפל לבאר, והסולם בבאר, קודם ומסלקו ואומר: הריני טרוד להוריד בני מהנג ואחזירנו לך, וכיוצא בדברים אלו לא בטלו דיני נפשות בזמן הזה אלא בבי"ד אבל אלו מיתתם ככל אדם וכל הקודם זוכה

⁶⁷ שו"ע הרב שם סעי' יא

⁶⁸ שו"ע הרב שם סעי' ח

⁶⁹ דהיינו כשאין לו בשר כשר שעושה עבירה מחמת שיצרו תוקפו אבל אינו נוהג באיסור תמיד

⁷⁰ דזה ילפינן מוהשבותו לו ובאידה דרשינן שאף מומר לתיאבון חייבים להחזיר לו וא"כ ה"ה באבדת גופו אבל הוצאת ממון ילפינן מלא תעמוד וזה שייך דוקא ברעך ומומר לתיאבון אל השיב רעך (שם) אמנם לפמ"ש"כ במנ"ח מצוה רלו אות א דמאחר דילפינן מלא תעמוד דמחייב לשכור א"כ חייב בזה גם משום העשה וא"כ אם משום העשה חייב לטרוח באדם זה א"כ חייב אף בממונו

⁷¹ חזו"א יו"ד סוף סי' ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

**יד. ומת מצוה קנה מקומו ... המוצא מת מוטל באיסרטיא
מפנהו לימין איסרטיא ... במוטל על המיצר מתוך שניתן
לפנותו מפנהו לכל מקום שירצה**

התקנה עשירית: וכן התנה שמת מצוה קונה מקומו ונקבר במקום שימצא בו וכבר התבאר במסכת עירובין דף יז: איזהו מת מצוה שמצאו בדרך⁷², או בעיר של עכו"ם, ואין לו קוברים. וממקום שמצאו אינו יכול לקרות ישראל שיענהו, ויבוא לטפל בו ולקבורו. על אף שיכול לקרוא לגוים לעזור לו, אסור לו לזוז משם ולהניח את המת, אפילו לילך לעיר להביא קוברים ישראלים, אלא יטמא עצמו ויקברנו.

אבל אם היו ישראל קרובים למקום המת, שהמוצא את המת קורא אותם, והם עונים לו ובאים לקבורו. אין זה מת מצוה שיטמא עליו הכהן, אלא קורא אותם והם קוברים. באו בני העיר אם יש כל צורכו כלומר נושאי המטה וקוברים מושך את ידיו.

יש אומרים שאם אינו מוצא שיקברוהו רק בשכר, אינו חייב לשכור משלו, אלא מיטמא אם ירצה.

אינו נקרא מת מצוה לעניין שיטמא לו הכהן, אלא מצאו ראשו ורוב אבריו, או שדרה וגולגולת. ואם מצא שדרה וגולגולת, או ראשו ורובו, וקברו, ושכח אבר אחד. או מצאו לאחר מכן, חוזר על אותו האבר ומטמא לו.

מת מצוה הנזכר, שמצאו אדם בשדה וקברו שם, אפילו שלא מדעת בעל השדה, אסור לפנותו, שכך תיקן יהושע שמת מצוה קונה מקומו. וכל המוצא ואינו יכול למצוא מי שיסייעו צריך לקברו במקום שמצאו. אך אם לא נקבר במקום שמת שם ופונה למקום אחר, אינו קונה מקומו, ואם צריך רשאי לפנותו⁷³.

ואם מצאו במקום שצריך לפנותו משם מפני הרבים שלא יאהילו עליו, אם מצאו בין שדה בור שאינה חרושה וזרועה לשדה ניר כלומר שדה חרושה, מפנהו לשדה בור. בין שדה ניר לשדה זרועה, מפנהו לשדה ניר. בין שדה

⁷² שו"ע ונו"כ יו"ד שסד ג

⁷³ שו"ת חלקת יעקב יורה דעה סימן קצו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

זרועה לשדה אילן, מפנהו לשדה זרע. בין שדה אילן לשדה כרם, מפנהו לשדה אילן. ואם שתיהם שוות, מפנהו לקרוב שבהם. ואם שתיהן שוות בקירוב, מפנהו לאיזהו מהם שירצה.

אך כל זה, במצאו חוץ לתחום. אבל אם מצאו בתוך התחום, מביאו לבית הקברות. ואינו נקרא מת מצוה, אא"כ מצא ראשו ורובו.

הגם שמת מצוה קנה מקומו, אך מותר לפנותו למקום אבותיו הגם שלא קברוהו על תנאי דלפנותו, אך לפנותו שלא למקום אבותיו, אסור, אלא אם רוצים לפנותו לתוך קברות ישראל⁷⁴. ויש אוסרים לפנותו בכל מצב⁷⁵, ובחז"ל אין נוהגים שקנה מקומו⁷⁶, שיש לחשוש שיפנהו הנכרים.

טו. מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה

שלמה⁷⁷ תקן⁷⁸ שיהיו עובדי דרכים מותרין בימות החמה, להלך בשבילין שבשרות שיש להן בעלים, עד שתרד רביעה שנייה כמו שהתבאר לעיל.

טז. בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר ... שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ

כבר התבאר לעיל דף ו: ודף ל. שמתקנת יהושע כשהנחיל את הארץ שיהא אדם רשאי להוציא זבל בהמותיו לרה"ר בשעה שדרך לעשות כן, כדי שיהא נשוף ברגלי אדם⁷⁹, אבל שלא בשעת הוצאת זבלים אסור, ואם הוזק בהם

⁷⁴ שו"ת מנחת יצחק חלק ו סימן קלז

⁷⁵ שו"ת חלקת יעקב שם

⁷⁶ ב' רש"ל הא דאין נוהגין האידנא בדיני מת מצוה האלו לפי שאין הארץ שלנו ואין לנו רשות בכל מקום ואף אם נקבר אותו לשם יש לחוש שהעובדי כוכבים יחזרו ויוציאו אותו כדי לפשוט בגדיו מעליו או משום זלזול ע"כ מוליכים אותו לבח"ק מיוחד נ"ל עכ"ל. ט"ז שם ב

⁷⁷ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ה הלכה ד

⁷⁸ ועיין הלכה למשה מרוע לא הזכירו הסור הרא"ש תקנה זו משלמה אלא כללוה בתקנות שתיקן יהושעין
⁷⁹ שו"ע ונו"כ שם תיד ב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אחר, חייב לשלם, וכל הקודם זכה בהם⁸⁰. ובזמננו שהרחובות והשווקים נקיים, אסור לעשות כן בכל עת, ואין להוציא זבליו לרשות הרבים⁸¹.

ולא יוציא תבן וקש לרה"ר כדי שידרסו עליהם בני אדם וישיבחו, ואם הוציא, קנסו חז"ל שיהא כהפקר וכל הקודם זכה, ואעפ"כ אם הוזק בהם אחר חייב לשלם⁸².

במקום שדרך להוציא האשפה לרה"ר כדי לפנותם⁸³, מותר להוציאם סמוך לפנויים, וכן בזמננו⁸⁴ במקומות המיוחדים לאשפה, מותר לפנות לשם, אבל אם מקומות האשפה מלאים, אסור להוציא רק סמוך לשעת הפינוי, אולם אם אינו יודע, או שאינו יכול לכוין שעת הפינוי, וכ"ש כשמפנים בשעות הבוקר המוקדמות, אינו צריך להחזיק בביתו להמתין או לצאת בשעת שאינו נוחות, וכיון שנהגו כך, מותר גם לשפכן בסמוך למקומות המיוחדים כשהם מלאים, אבל כשאין מלאים, יש להזהר שלא ישפוך רק לתוכן, וכ"ש שיש להזהר מלשפוך אשפה שלא במקומות המוכנים שם לפנותם, ואפילו כשאין חשש היזק לבני רה"ר, עצם לכלוך רה"ר גורם נזק לבני רה"ר.

יז. תנאי ב"ד הוא שיהא זה יורד לתוך שדה חבירו ... שיהא

זה שופך יינו ומציל דובשנו של חבירו ונוטל דמי יינו

מתוך דובשנו ... ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של

חבירו

יש אומרים⁸⁵ שכשרואה אדם ממונו נפסד, מותר לו להציל ממונו ע"י הפסד ממונו חבירו על דעת לשלם לו.

⁸⁰ רמ"א שם, אבל קודם שהוזק בהם אסורים משום גזל כדלהלן.

⁸¹ ערוה"ש שם. ועיין פתחי חושן שם פרק ח הערה זה

⁸² שו"ע ורמ"א שם א. עי' בשו"ע שם בדין קנסו גופן משום שבהן ובאחרונים שם. וכתב בשו"ע שאע"פ שנעשו הפקר חייב בהם אם הוזקו, משום שבפשיעה אינו מועיל הפקר,

⁸³ רמ"א שם ב.

⁸⁴ וכ"כ בערוה"ש, ויש להזהר בזה אפילו שלא ברה"ר אלא בכל מקום ציבורי. וכ"ש שיש להזהר מלשפוך אשפה או פסולת לתוך חצר או שדה חבירו, שמלכלך רשותו של חבירו, וגם גורם לו מירחה לפנותם. וביותר יש להזהר מלזרוק אשפה או פסולת בביהכ"ס וביהמ"ד המקודשים, שזה בכלל בזיון בית הכנסת.

⁸⁵ אע"ג שכתב הר"ף (בפרק הגזול שם) דלא קיי"ל כר' ישמעאל, וכן משמע בפ' מרובה שאמרו יחידאה היא, אבל הרא"ש (פ' הגזול סימן טז) דחה ראיית הר"ף והרמ"א בסימן רעד הביא הך דנחיל של דבורים שיש אומרים שיכול לקוץ הענף כדי להציל נחילו ונותן לו דמי הענף, וסיים שיש חולקין. ובסימן שח סעיף ז הביא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ולפיכך מי שהיה לו נחיל של דבורים וברחו וישבו על אילן של חברו, יש אומרים שיכול בעל הנחיל לקצוץ הענף כדי להציל נחילו ונותן דמי ענף לבעל האילן, ויש חולקין.

הרמ"א מדברי התרוה"ד במי שלקח סוס של חברו שלא מדעתו כדי להציל את שלו מהפסד, שאינו נקרא גזלן שתנאי ב"ד הוא, וכתב הסמ"ע שם דמה שלא הביא הרמ"א שם דעת החולקים, משום דס"ל שאף הרי"ף לא פליג אלא שאין בעל היין חייב לשפוך יינו, אבל כשאין בעל היין שם ולא גילה דעתו דלא ניהא ליה, אפשר שמודה שמותר לו לשפוך יינו של חברו ע"ד לשלם לו, ובכה"ג איירי הרמ"א, עיין שם. אבל בתרוה"ד מבואר בהדיא שלדעת הרי"ף אף בכה"ג נקרא שואל שלא מדעת והוי גזלן. ולפי דעת התרוה"ד נראה שה"ה בחבית דבש ויין שיכול בעל הדבש לשפוך מעצמו יינו של חברו להציל דבשו, ואם בעל היין כאן כופין אותו שישפוך יינו, וצ"ע למה לא הביאו הרמ"א בסימן רסד, ובשו"ע הרב הלכות שאלה ושכירות סעיף ו כתב דין זה גם בחבית דבש ויין, והביא שיש חולקים וסיים שירא שמים יחמיר לעצמו בדבר שאין בו הפסד, ועי' עוד בפת"ש סימן רסד ובאחרונים שהאריכו בדין הצלת ממנו ע"י הפסד ממון חברו.. ועי' שו"ע הרב ה' גזילה סעיף ב שכתב שאסור להציל עצמו בממון חברו שלא במקום פיקוח נפש, אפילו ע"ד לשלם, ואפילו רפואת גופו, ולכאורה לדעת הרמ"א שמתיר בהצלת ממנו, כ"ש ברפואת גופו, אפילו שלא במקום פיקוח נפש, וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

